

Окуп коюңуз!

Кыргыз сому тууралуу кызыктуу фактылар

Кылым карыткан кыргыз эли жаңырган 2021-жылды тосуп алганына саналуу гана күндөр болду. Тарыхта көптөгөн кыйынчылыктарга карабастан өз чыйыр жолун таап келаткан элибиз көптөгөн баалуулуктарга ээ. Анын бири улуттук валютабыз СОМ. Үстүбүздөгү 2021-жылдын 10-майында улуттук валютабыздын түп-төлгөнүнө 28 жыл толот!

Улуттук валютанын бардык банкноттору жана монеталары Кыргыз Республикасынын аймагында расмий төлөм каражаты статусуна ээ жана кайсы жылы чыгарылгандыгына карабастан, төлөм каражаты катары төлөөгө милдеттүү түрдө кабыл алынышы керек. Кыргыз Республикасынын улуттук акча бирдиги сом- өлкө эгемендүүлүк алгандан кийин, 1993-жылы 10-майда жүгүртүүгө чыгарылганын окурмандардын эсине дагы бир жолу сала кетүү менен бирге, сом тууралуу кызыктуу фактыларды сунуштайбыз.

- Кыргыз валютасы "сом" деген аталышты алыш үчүн Кыргызстан Казакстан менен таймашкан.
- 1993-жылдын 10-майында КМШ өлкөлөрүнүн ичинен Кыргызстан биринчи болуп, улуттук валютасын жүгүртүүгө киргизип, орус рублин сомго алмашкан.
- Сом - постсоветтик аймактагы рублдан кийинки алгачкы улуттук валюта болуп эсептелет.
- Сомду киргизип жаткандагы курс боюнча 4 сом – 1 АКШ долларына барабар болгон.
- Кыргыз сомунун банкноттору 4 жолу өркүндөтүлүп, учурда 1, 2, 3 жана 4-сериядагы банкноттор жүгүртүлүп жатат.
- Кыргыз сому 8 номиналда купюрадан (кагаз акча), 5 номиналда металл тыйындардан турат.
- Банкноталардын катары 20, 50, 100, 200, 500, 1000, 2000 жана 5000 сомдук номиналдарда гана сунушталат.
- 2017-жылы сомдун эн белгиси бекитилген. С тамгасынын алдында сызыкча белги басылган.
- Сом 100 пайыз пахта буласынан жасалып, аны 5 миң жолу бүктөөгө туруштук берет.
- Кыргызстандагы бардык коммерциялык банктар жана Улуттук банк жарактан чыккан улуттук валютаны бекер, тоскоолдуксуз алмаштырууга тийиш.
- Жыл сайын бир нече тонна жарактан чыккан, эскилиги жеткен кыргыз акчалары жок кылынган.
- Эски сомдор жок кылынгандан кийин калдыктары картон жасоого жөнөтүлөт.
- Кыргыз акчасынын көрүнүшү кандай болуусу керек экендиги Улуттук банк, илимдер академиясы, Президент жана премьер-министр тарабынан чечилет.
- Сомго мамлекетибиздин өнүгүүсүнө зор салымын кошкон, тарыхка из калтырып, маданиятка эмгеги сиңген инсандардын элеси жана кыргыздын тарыхый эстеликтери, ажайып кооз жерлери түшүрүлгөн.
- Эл аралык банкноттор коому 5000 сомду дүйнөдөгү эң кооз акчалардын бири катары тааныган.
- Сомдо отуздан ашык коргоочу элементтер катылган.
- Көлөмү боюнча эң чоң банкнот, бул – 5000 сом.
- Адам 5000 сомду көзү менен көргөндөн сырткары колу менен да кармалап анын 5000 сом экенин сезсе болот.
- Башка акчаларга салыштырмалуу 2000 сомдук эстелик банкнотту терминалдар кабыл албайт.
- 2000 сомдук нумизматикалык эстелик банкнотанын дагы бир өзгөчөлүгү, ал бир гана тираж менен чыгарылып, мындан кийин кайра басылып чыгарылбайт.
- Монеталардын курамы 94-95 пайызга болоттон туруп сырты никель менен капталган.
- Көпчүлүк учурда 500 жана 1000 сомдук акчалар шылуундар тарабынан жасалмаланат.
- Кимде-ким жасалма банкнотаны сатууга аракеттенген болсо, жасалма акчаны чыгаруучулар сыяктуу эле аны таркатуучулар да мыйзамга жараша жоопко тартылат.
- Жасалма банкноттордун таркап кетишин алдын алуу үчүн акчанын дизайны, коргоо белгилери улам барган сайын жаңыртылып турат.
- Шектүү акчанын аныктыгын айырмалоо үчүн аларды бири-бири менен салыштырып көрүү жетиштүү болот.

• Эгерде сиз шектүү акчага туш келсеңиз, аны Кыргыз Республикасынын укук коргоо органдарына же Улуттук банкка текшерүүгө берүүгө тийишсиз. Улутубуздун сыймыгы болгон сомубузга аяр мамиле жасап, анын колдонуу мөөнөтүн узарталы. Сомдун тагдыры ар бирибиздин колубузда. Андыктан, колдонуп жаткан банкноталарга чийбей, тытпай, тоголоктоп чөнтөгүбүзгө салбай, капчыкка салып кармоо маданиятына жетишели. Элибизде айткандай “Эмнени кор кармасаң ошого зар болосуң” - дегендей, акчабызга аяр мамиле жасайлы! Бардык кызыктырган суроолор боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Талас областтык башкармалыгына кайрылсаңыздар болот. Дареги: Талас шаары, Бердике Баатыр көчөсү, 291. Байланыш телефондор: (03422) 5-54-21, 5-21-03

- ЖАРЫЯ - ЖАРНАК - ЖАРНАМА -

2021-жылдын 1-январынан баштап Талас облусунун үй-бүлөлүк дарыгерлери электрондук жеңилдетилген рецепт жазып жатышат.

2020-жылдын 4-кварталынын ичинде электрондук рецептке өтүү үчүн даярдыктар жүргүзүлгөн. Бул максатта үй-бүлөлүк дарыгерлерге жана жеңилдетилген рецепт жазган дарыгерлерге (онколог, невролог, психиатр) электрондук рецепт жазуу боюнча окутуулар, ал эми фармацевттерге электрондук рецепти тейлөө боюнча окутуулар болгон. Облустагы бардык үй-бүлөлүк дарыгерлер жана жеңилдетилген рецепт жазган дарыгерлер компьютер жана интернет менен камсыз болушкан. КР саламаттык сактоо министрлигинин №1085 жана КР Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун (ММКФ) №370 2020-жылдын 23-декабрындагы “Бишкек шаарына, Жалалабад, Талас облустарында “Электрондук жеңилдетилген рецепт” маалымат системасын ишке киргизүү жана электрондук рецепт толтуруу эрежелерин бекитүү жөнүндө” биргелешкен буйругунун негизинде 2021-жылдын 1-январынан баштап Талас облусундагы үй-бүлөлүк дарыгерлер жана жеңилдетилген рецепт жазган дарыгерлер электрондук жеңилдетилген рецепт жазып башташты. 2021-жылдын 1-ян-

варынан баштап электрондук жеңилдетилген рецепттерди облус боюнча 17 фармацевтикалык фирмалардын 52 дарыканасы тейлеп жатат.

Милдеттүү медициналык камсыздандыруунун кошумча программасы боюнча жеңилдетилген рецепттери камсыздандырылган жарандарга жазылат. Төмөнкү категориядагы жарандар камсыздандырылган болуп эсептелет:

- Пенсионерлер
 - 16 жашка чейинки балдар, эгер жалпы билим берүү мектептеринде окуп жатса 18 жашка чейин
 - Иштегендер
 - Сырттан эмес окуган студенттер 21 жашка чейин;
 - Катталган жумушсуздар;
 - Социалдык жөлөк пул алуучулар;
 - Социалдык төгүм төлөгөн фермерлер жана фермердик чарбанын мүчөлөрү;
 - ММК полиси барлар.
- Мамлекеттик кепилдиктер программасынын жеңилдетилген рецепттери төмөнкү категориядагы жарандарга жазылат:
- парноиддик шизофрения оорулуулар;
 - ар кыл генездеги эффективдүү бузулуулар менен ооруган-

дар

- талма оорулуулар;
- бронхиалдык астма менен ооругандар;
- терминалдык баскыктагы онкологиялык оорулуулар.

Электрондук жана кагаз рецепттердин айырмасы аларды жазуу ыкмасында гана эмес, кесиптик карым-катнаштын заманбап ыкчам системасын түзүү жөнүндө сөз болуп жатканы, ошондой эле пациентке дарыны дарыгер тарабынан жазгандан баштап дарыканада эффективдүү тейлөө. Системанын артыкчылыктары абдан көп.

Электрондук рецепт ыңгайлуу, өзгөчө дарыгерлер үчүн, убакытты көп талап кылбайт, жазганга жеңил, рецепти кайталап эле коюуга болот, бейтап рецепт алуу үчүн дарыгерге келиши зарыл эмес, рецепттеги катаны тез оңдогонго мүмкүн жана башка ушул сыяктуу артыкчылыктары бар.

Бардык суроолор боюнча 113 ыкчам байланыш номерине кайрылсаңыздар болот (чалуулар бардык уюлдук операторлордун номерлеринен бекер).

ММК Фондунун Талас АБ врач-эксперти ТУЛЕБЕРДИЕВ М.М.

Талас райондук ветеринардык жана фитосанитардык коопсуздук башкармалыгы Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик жарандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндөгү” мыйзамынын негизинде бош мамлекеттик административдик кызмат орунун ээлөө үчүн сынак жарыялайт

1. Башкы инспектор – 1 орун
Функционалдык милдеттери:

- айыл өкмөттөрүнүн ветеринардык адистеринин ишин текшерет;
- жеке ветеринарлардын, ветеринардык клиникалардын, дарыканалардын ишин көзөмөлдөйт;
- ветеринардык кызмат тарабынан көзөмөлдөнгөн товарлардын экспорту жана импорту боюнча ветеринардык санитардык талаптардын сакталышын контролдойт;
- ветеринардык талаптарды бузгандыгы үчүн күнөөлүү кызмат адамдарына жана жеке адамдарга протоколдорду түзөт, аларды кийин административдик комиссияларга мыйзамдарда белгиленген тартипте жаза колдонуу үчүн жөнөтөт;
- зарыл болгон ветеринардык санитардык иш-чараларды жүргүзүү жана ветеринардык санитардык талаптардын аныкталган бузууларын четтетүү;
- жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынан, жеке ишкерлерден жана юридикалык жактардан эпизотикалык кырдаалды, жаныбарлардын ооруларынын себептерин тактоо үчүн зарыл болгон маалыматтарды алуу

Квалификациялык талаптары;

- Кыргыз Республикасынын жараны болуп саналууга;
 - 21 жаштан жаш болбоого;
 - КРнын ченемдик-укуктук актыларын билүүсү зарыл;
 - кызматтык милдеттерин аткаруу үчүн зарыл болгон көлөмдө мамлекеттик жана расмий тилдерди билүү;
 - Компьютерде иштөө тажрыйбасы (Word, Excel, Интернет).
- Кесиптик билимдин деңгээли:**
- Жогорку ветеринардык билим;
- Стажы жана иш тажрыйбасы:**

басы:

- мамлекеттик жана/же муниципалдык кызматтагы жыйынды стажы 1 жылдан кем эмес же болбосо тиешелүү кесиптик чөйрөдө 3 жылдан кем эмес иш стажы;

2. Башкы адис – 1 орун
Функционалдык милдеттери:

- кадрлар иши боюнча белгиленген отчеттуулукту түзүү;
 - адам ресурстарын башкаруу боюнча автоматташтырылган маалымат тутуму жана электрондук документ жүгүртүү тутуму боюнча иш алып барат;
 - эмгек китепчелерин, жеке көктөмөлөрүн каттайт жана кызматкерлердин жеке карталарын жүргүзөт;
 - айлык, жарым жылдык жана жылдык иш пландарын жалпылоо жана түзүү, алардын колдонулушун контролдоону камсыз кылуу;
 - мамлекеттик кызматкерлердин эмгек ишмердүүлүгүн натыйжаларын баалоону уюштуруу;
 - ишти жөнгө салуучу документтерди иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу менен кошо документ жүгүртүүнү уюштуруу;
 - жарандардын кайрылууларын карап чыгуу жана жоопторду даярдоо;
 - Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик архиви менен биргеликте иштердин номенклатура-сына ылайык иштерди түзүү;
 - жетекчи тарабынан милдеттерди жана көрсөтмөлөрдү бөлүштүрүүгө ылайык башка функцияларды аткарат.
- Квалификациялык талаптары;**
- Кыргыз Республикасынын жараны болуп саналууга;
 - 21 жаштан жаш болбоого;
 - КРнын ченемдик-укуктук актыларын билүүсү зарыл;
 - кызматтык милдеттерин аткаруу үчүн зарыл болгон көлөмдө

мамлекеттик жана расмий тилдерди билүү;

-Компьютерде иштөө тажрыйбасы (Word, Excel, Интернет).

Кесиптик билимдин деңгээли:

-Жогорку (баардык тармакта);

Стажы жана иш тажрыйбасы:

- мамлекеттик жана/же муниципалдык кызматтагы жыйынды стажы 1 жылдан кем эмес же болбосо тиешелүү кесиптик чөйрөдө 3 жылдан кем эмес иш стажы;

Сынакка катышуу үчүн төмөндөгүдөй документтерди тапшыруу керек;

- бош кызмат орду көрсөтүлгөн өздүк арызсы;
- кадрлар боюнча өздүк баракча, сүрөт (4х6 – 2 даана);
- өмүр баянын (соттолгон же соттолбогондугу жөнүндө маалыматты көрсөтүү менен);
- резюме;
- паспорттун көчүрмөсү;
- керектүү кесиптик билимин, эмгек стажын жана квалификациясын ырастаган документтерин (эмгек китепчесинин, билими, квалификациясын жогорулаткандыгы, илимий даража же илимий наам берилгендигин жөнүндө документтеринин көчүрмөлөрү нотариустан же иштеген жериндеги персоналды башкаруу кызматы тарабынан күбөлөндүрүлөт);

Белгиленген талаптарга туура келбеген документтерди жана маалыматтарды тапшырган жарандарды конкурска катыштырууга жол берилбейт.

Конкурска катышуу үчүн керектүү документтерди төмөнкү дарекке жарыя чыккан күндөн баштап 10 жумушчу күндүн ичинде саат 8-30дан 17-30га чейин тапшыруу керек.

Дареги: Талас шаары, Мырзалиев көчөсү №3

Байланыш телефону: 03422 5-22-32, 0703 85 73 71

Талас Байрагы

Гезит ээси:
КР маданият, маалымат жана туризм министрлиги, маалымат жана массалык коммуникациялар департаменти.

Редактор
Нуржигит
Сейдалиев

Телефон: (03422) 5-43-35

Центральное казначейство МФКР
р/с 4402011001002362 БИК 440201
код платежа 14511900
ИНН: 01912201910102, ОКПО 29131266

Редколлегия:

Талас облустук медиа борборунун башкы директору Э.А.УМӨТОВ
Талас облустук медиа борборунун башкы директорунун гезит жана сайт боюнча орун басары К.К.ИМАНКУЛОВ, тел: 5-28-20
Талас облустук медиа борборунун башкы директорунун телерадио боюнча орун басары Б.Т.ЧАБДАРОВА
Газетанын редактору Н.Т.СЕЙДАЛИЕВ
Газетанын техникалык редактору С.Ө.ДҮЙШӨНБАЕВ
Газетанын Бакай-Ата району боюнча кабарчысы Ж.М.БЕЙШЕНАЛИЕВ

ТЕЛЕФОНДОР:

Техникалык редактордук: (03422) 5-43-35
Бухгалтериялык: (03422) 5-43-13
Компьютердик бөлүмдүк – (03422) 5-20-29

Жарыяланган материалдардын баары редакциянын көз карашын билдирбейт.
Гезит КР Юстиция Министрлигинде катталган. Каттоо күбөлүгү №001013

Биздин дарек:

Талас шаары, А.Нуржанов көчөсү, 102

«ММК колдоо борбору» фондунун басмаканасында басылды. Нускасы 1600. Буйрутма №85

Газетанын бул санынын чыгарылышына жооптуу редактор:
Акинай ТИЛЕКМАТОВА